

NÄRODLAD INTEGRATION **- BÄTTRE FLYKTINGMOTTAGANDE** **I HELA LANDET**

**NÄRODLAD
POLITIK**

CENTERPARTIET

NÄRODLAD INTEGRATION – BÄTTRE FLYKTINGMOTTAGANDE I HELA LANDET

Sammanfattning

Sveriges bristfälliga mottagande av människor som sökt sig hit från krig och förföljelse har på senare år utvecklats till en av de verkligt stora samhällsutmaningar vårt land står inför. Det behövs nu tydliga lösningar som gör mottagandet mycket bättre.

Utanförskapet i Sverige är fortfarande för stort. Alltför många har inte ett jobb att gå till. Särskilt stort är utanförskapet bland unga, personer med funktionsnedsättning och utrikes födda. Centerpartiet har därför föreslagit en fördjupad jobblinje som ska skapa bättre villkor för jobbskapande små och medelstora företag, och som därmed kan öppna upp arbetsmarknaden för fler.

Fler nya jobb i växande småföretag är avgörande för alla de som nu sitter fast i utanförskap och inte minst för de nyanlända flyktingarna. Men det är också nödvändigt med konkreta åtgärder för att förbättra själva mottagandet.

Den här rapporten är en konkretisering av vår fördjupade jobblinje för flyktingmottagandet. Vi presenterar 20 förslag för att förbättra integrationen genom reformer för fler jobb på en mer välfungerande arbetsmarknad, en bättre bostadsmarknad och bättre förutsättningar för kommunerna att erbjuda ett bra mottagande.

Från utanförskap direkt till jobb

- Inför lära-svenska-praktik med lägre lön
- Möjliggör spårbyte till arbetskraftsinvandring från dag ett
- Det ska alltid löna sig att börja jobba: inför en stegvis avtrappning av etableringsstödet vid jobb
- Inled inventering och validering av kompetenser och utbildning från första dagen
- Gör det lättare att komplettera sin utbildning och gör det möjligt att kombinera Svenska för Invandrare (SFI) med andra former av språkinläring knutna till yrkeskunskap (SFY och SFX).
- Använd civilsamhället som mentorer för nyanlända
- Reformera Arbetsförmedlingen och inför en jobbfixarpeng
- Inför en trygg flexibilitet med rättvisa turordningsregler baserade på kompetens

Snabbare vägar till värdigt boende

- Inför första boende-garanti vid kommunmottagandet
- Bygg tillfälliga modullägenheter för att underlätta kommunmottagandet
- Utnyttja möjligheten att finna anvisningsbostäder på landsbygden
- Förbättrade upphandlingar för asylboenden med krav på kvalitet, tillsyn och rimlig ersättning
- Erbjud sysselsättning på alla asylboenden
- Större drivkraft för fler hyresrätter genom en friare hyressättning.

Ge kommunerna en ärlig chans att erbjuda ett bra mottagande

- Inför intensivkurser i svenska för alla nyanlända barn
- Ge full ekonomisk kompensation till kommunerna
- Krav på tidig samverkan från Migrationsverket
- Säkerställ att Migrationsverket kan driva asylboenden i egen regi
- Reformera beräkningsgrunden för läns- och kommunal
- Möjliggör alternativa boendeformer för ensamkommande flyktingbarn

En unik flyktingsituation

Krig och konflikter har medfört att över 50 miljoner människor i dag är på flykt.¹ De allra flesta flyktingar stannar kvar i närområdet, men en liten del söker en tryggare tillvaro i andra delar av världen. Den som flyr från våld och förtryck har rätt till skydd enligt internationella konventioner. Detta leder till att många människor också söker sig till Sverige. I sin senaste prognos², från november 2014, gör Migrationsverket antagandet att cirka 95 000 nya asylsökande väntas till Sverige 2015, av vilka åtminstone mer än hälften kan förväntas få uppehållstillstånd.

Ett flyktingmottagande i oreda

De ekonomiska effekterna av denna nya situation beror helt på hur många som får ett jobb och hur väl människor kan komma till sin rätt i sitt nya hemland. Hur vi klarar flyktingars boende och jobb är avgörande både för deras egen situation, men också för deras framtida bidrag till det svenska samhället. Läget i landet är just nu på vissa ställen alarmerande, med brist på ordning, logistik och samordning. Situationen har vuxit fram under decennier och flera regeringar bär ansvaret.

Flyktingar skickas med kort varsel kors och tvärs över Sverige. De placeras i tillfälliga boenden som bitvis är både onödigt kostsamma och av undermålig kvalitet. Flyktingars kompetens fångas inte upp, deras jobbmöjligheter är små och drivkrafterna att ta vissa enklare jobb är för svaga.

Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och ytterligare myndigheter har, ofta på grund av beslut från styrande politiker, skapat byråkratiska system och påbud som överlappar varandra och kommunernas uppdrag. Brist på flexibilitet leder ofta till kaos på lokal nivå, och konsekvenserna drabbar flyktingarna, men även kommunerna.

Den omedelbara logistiska situationen måste lösas, bostäder finnas eller byggas, men framför allt måste flyktingarna komma i jobb mycket snabbare än de gör i dag.

Denna utmaning har inte den nya regeringen förmått möta eller ens formulera ett svar på. Istället har regeringen medvetet avskaffat posten som integrationsminister. Det saknas därmed inte bara en högsta ansvarig utan även en samordning och strategi för insatserna. Istället för konkreta förbättringsförslag kommer generella utsagor och löften, och en politik som ökar hindren för att skapa jobb istället för att sänka dem.

Ett närodlat flyktingmottagande

Mot regeringens handlingsförklaring vill Centerpartiet ställa en konkret och jordnära politik. En politik som försöker lösa problemen så rakt och enkelt som möjligt. Byråkratiska regler måste ge vika för förnuftiga lösningar: behövs enkla bostäder: bygg enkelt. Behövs enkla jobb: tillåt tillfälliga sådana. Utgå från vad kommunerna behöver för att klara situationen, inte vad myndigheterna begär. Rätt svar behöver inte alltid komma från en myndighet utan kan komma från lokala initiativ, föreningar och individer. Dessa kan med små resurser ofta nå bättre resultat än de stora statliga byråkratierna.

Den stora skiljelinjen i svensk integrationspolitik går just mellan de som fokuserar på retorik och de som fokuserar på praktik. Mellan ord och handling.

I grunden är det samma politik som är bäst för att alla svenskar ska kunna få arbete och boende, även det som gör att dem som kommer nya till vårt land kan få det. I mångt och mycket är det liknande strukturella hinder för att få jobb och bostad som reses framför unga eller människor födda på bruksorter, som reses framför flyktingar. Men med dagens situation räcker det inte med generella och långsiktigt grundläggande förändringar hur viktiga de än är för alla svenskar, och i synnerhet för de mest utsatta. Det krävs också konkreta och lösningsfokuserade åtgärder för flyktingmottagandet, både vad gäller bostäder och en snabb väg in i jobb.

Här presenteras 20 förslag som vi hoppas kan förändra integrationsdebatten i Sverige. Vi vill gå från den oreda som nu råder i flyktingmottagandet till mer närodlat lösningar.

1 <http://www.unhcr.org/54aa91d89.html>

2 <http://www.migrationsverket.se/download/18.20cfdbe014887632b911514/1415096151765/Migrationsverkets+novemberprognos+2014.pdf>

FRÅN UTANFÖRSKAP DIREKT TILL JOBB

Jobben är det som kan lösa utanförskapets knutar. Jobben är därmed nyckeln till en bättre integration. Ett jobb förändrar sättet att se på världen, sättet att se på framtiden. Med ett jobb kommer ett sammanhang, en plats att utveckla språket, kollegor att fika med, och en möjlighet att diskutera vad som står i lokaltidningen. Därför måste de små och medelstora företagen ges bättre möjligheter att anställa. För att jobben ska bli fler i hela landet krävs generella åtgärder, men också riktade reformer som underlättar för nyanlända att ta steget in på arbetsmarknaden.

Därför behöver följande reformer genomföras:

- **Inför lära-svenska-praktik med lägre lön.** Som nyanländ utan kunskaper i svenska och referenser kan det vara svårt att hävda sig på den svenska arbetsmarknaden där löneläget för de lägsta lönerna är relativt högt. För den som behöver stärka sin kompetens är det svårt att exempelvis få praktikplatser med lägre lön, vilket gör det svårt att klara konkurrensen på arbetsmarknaden. Introduktionsjobb (YA-jobb) av den typ som idag finns för unga bör kunna omfatta alla nyanlända, men med en förlängning på upp till två år. Då blir det möjligt att under upp till två år arbeta till lägre lön samtidigt som man lär sig språket och utvecklar sin kompetens.
- **Möjliggör spårbyte till arbetskraftsinvandring från dag ett.** Jobblinjen måste gälla redan från det att man anländer till Sverige. Alla som skaffar sig ett jobb ska kunna bli arbetskraftsinvandrare. I dag måste man vänta fyra månader innan man kan byta spår från asylsökande till arbetskraftsinvandrare. Genom att möjliggöra spårbyte från dag ett kan nyanlända med tillräcklig kompetens för att ta sig in på arbetsmarknaden snabbare integreras. Samtidigt är det viktigt att samhället kan stödja dem som har svåra upplevelser att bearbeta, men det ska inte innebära att man inte har möjlighet att ta sig in på svensk arbetsmarknad.
- **Det ska alltid löna sig att börja jobba: inför en stegvis avtrappning av etableringsstödet vid jobb.** Vi vill införa en liknande avtrappning av etableringsstödet som finns i försörjningsstödet. Det ska alltid löna sig att ta ett jobb. När den nyanlända fått jobb ska inte etableringsstödet försvinna annat än stegvis under de två år hen är i etableringen eller vid heltidsjobb med lön över en viss nivå. Principen är att det alltid ska löna sig att ta ett jobb, oavsett om det finns med i den individuella etableringsplanen eller inte. Med vårt förslag kommer margineffekterna av att ta ett jobb minska. Mest minskar de för personer som varit i arbete kort tid.
- **Inled inventering och validering av kompetenser och utbildning från första dagen.** En betydande andel av de flyktingar som kommer från exempelvis Syrien har långa högskoleutbildningar eller erfarenhet av att driva företag, men det tar för lång tid innan dessa kompetenser kan tas tillvara. Det försenar inträdet på arbetsmarknaden och försvårar integrationen. Inventering av nyanlända asylsökandes kompetenser och validering av deras utbildning måste påbörjas av Migrationsverket samtidigt som asylprocessen. Detta i syfte att underlätta en snabb introduktion på arbetsmarknaden.
- **Gör det lättare att komplettera sin utbildning och gör det möjligt att kombinera Svenska för Invandrare (SFI) med andra former av språkinläring knutna till yrkeskunskap (SFY och SFX³).** Kompletterande utbildningar är avgörande för personer med en utländsk akademisk examen eller yrkeserfarenhet som inte är direkt överförbar till svensk arbetsmarknad. Fler utbildnings- och yrkesområden än i dag bör ges tillgång till kompletterande utbildning. Detta är mycket viktigt i kombination med snabbare inventering och validering av kompetenser och utbildning. För dem som vill läsa på högskolan behövs ökad flexibilitet, exempelvis i förhållande till valideringen av gymnasiebetyg. För vuxna ska fokus ligga på jobb före kunskaper i svenska. Möjligheten att komma ut i jobb underlättar i sig för språkinläring.
- **Använd civilsamhället som mentorer för nyanlända.** Ta lärdom av internationella och inhemska erfarenheter av civilsamhällets betydelse för integrationen. Flytta pengar från Arbetsförmedlingen och etableringslotsar till föreningar och frivilliga nätverk. I Kanada, ett land med stor invandring och bra mottagande, utgår mentorstöd från staten till föreningar som kan visa resultat. De medel som finns att söka för verksamhet med exempelvis flyktingguider behöver breddas så det blir enklare att utveckla nya metoder och på ett bättre sätt erbjuda nyanlända ett nätverk i sitt nya hemland.

- **Reformera Arbetsförmedlingen och inför en jobbfixarpeng.** Centerpartiet har sedan länge drivit på för en översyn av Arbetsförmedlingen och dess byråkrati som i dag inte finner jobb för vare sig människor födda i Sverige eller födda utomlands. Arbetsförmedlingen bör reformeras i grunden så att de nyanlända kan välja på fler och bättre arbetsförmedlare specialiserade på just deras erfarenheter och kunnande. Arbetsförmedlaren belönas med en "peng" när de arbetslösa är varaktigt i arbete. Det är viktigt med dessa varaktiga drivkrafter även för etableringslotsar som i dag hjälper nyanlända med jobbsökande.

- **Inför en trygg flexibilitet med rättvisa turordningsregler baserade på kompetens.** Dagens arbetsrätt ökar risken, och därmed den förväntade kostnaden, av att anställa. Det missgynnar särskilt personer vars kompetens är svårbedömd, till exempel utlandsfödda som inte har gått i skolan i Sverige. Därför är den orättvisa arbetsrätten också ett hinder för integration.

SNABBARE VÄGAR TILL VÄRDIGT BOENDE

Bristen på asylboenden är akut. Den beror på att många asylsökande kommer till Sverige. Men också att över 10 000 personer som fått sitt uppehållstillstånd tvingas bo kvar på asylboenden på grund av att det råder brist på bostäder och på grund av att det inte finns tillräckligt många platser i kommunerna. Det är inte värdigt att bo sex eller sju personer i samma lilla rum med vägglöss, trasiga fönster, utan el eller element, utan möjlighet att tvätta sina kläder. Det är orimligt att dagens många gånger svaga upphandling samtidigt leder till höga kostnader.

Därför behöver följande reformer genomföras:

- **Inför första boende-garanti vid kommunmottagandet.** Många nyanlända har av olika skäl svårt att få ett första hyreskontrakt. För att underlätta kommunmottagande bör kommunerna i högre utsträckning gå in som garant gentemot hyresvärderna i bostäder som erbjuds nyanlända med uppehållstillstånd och som omfattas av etableringsstöd. Risken för kommunen ska garanteras av staten med hjälp av till exempel kreditgarantier. De nyanlända betalar sedan hyran till kommunen med hjälp av sitt etableringsstöd.

- **Bygg tillfälliga modullägenheter för att underlätta kommunmottagandet.** Tillfälliga modullägenheter kommer att vara en viktig del i att avlasta befintliga asylboenden. De behöver också byggas för dem som fått sitt uppehållstillstånd beviljat och går ut i mottagande, så att dessa människor inte blir kvar på asylboendena. För att snabba på processen och undvika överklaganden bör redan detaljplanlagda områden användas. Här krävs också kreativa lösningar. Vi ser möjligheter för kommunerna att föra dialog med byggherrarna om att stå för initiala kostnader med förlängd byggrätt i utbyte. Det skulle även långsiktigt kunna underlätta nybyggnationen av permanenta bostäder då byggherrarnas handlingsfrihet ökar. Tillfälliga bygglov bör i sammanhanget kunna utnyttjas. Vi vill även se över om ett visst statligt stöd, exempelvis genom en förhandlingsperson eller vissa ekonomiska garantier, kan behövas. En översyn av normen för hur stor en lägenhet ska vara vid kommunmottagande behöver också genomföras.

- **Utnyttja möjligheten att finna anvisningsbostäder på landsbygden.** Att starta en ny busslinje och möjliggöra bättre pendlingsmöjligheter mellan ett mindre samhälle där det finns lediga bostäder och städer där arbetstillfällena är fler är ofta billigare än att dra igång omfattande nybyggnation i städerna. Detta synsätt bör finnas med när länsstyrelserna förhandlar med kommunerna om anvisningsplatser.

- **Förbättrade upphandlingar för asylboenden med krav på kvalitet, tillsyn och rimlig ersättning.** Så som upphandlingssystemet för asylboenden ser ut i dag skapar det möjligheter för oseriösa aktörer att tumma på boendets kvalitet för att istället plocka ut oproportionerligt stora vinster. Att det finns utrymme för privata entreprenörer att driva asylboenden är i grunden positivt, mottagandet skulle fungera ännu sämre utan dem. Men för att systemet ska vara hållbart krävs tydligare krav på kvalitet, tillsyn och en rimlig ersättning än vad som används idag. Vi vill också se längre upphandlingstider än dagens. Med avtal som sträcker sig över en längre tid är det möjligt att få ner kostnaderna.

- **Erbjud sysselsättning på alla asylboenden.** Aktörer som vill driva asylboende ska erbjuda sysselsättning såsom exempelvis språkundervisning, praktik och utbildning. Det ska vara möjligt att komplettera och stärka sina yrkeskunskaper under tiden som asylsökande. Detta kan med fördel lösas i samarbete med såväl kommuner som utbildningsföretag, studieförbund eller övriga delar av civilsamhället.

- **Större drivkraft för fler hyresrätter genom en friare hyressättning.** Precis som för andra grupper i samhället minskar möjligheten att flytta dit studierna eller jobben finns när bostäder inte finns tillgängliga. Växande företag får dessutom svårt att hitta personer att anställa med rätt kompetens. Tillväxten är beroende av att bostadsmarknaden fungerar och en fungerande bostadsmarknad präglas av rörlighet på samma sätt som arbetsmarknaden. Idag saknas drivkrafter att producera hyresrätter i den omfattning som behövs. Ökade drivkrafter för fler hyresrätter genom en friare hyressättning är därför nödvändig. En stark besittningsrätt och ett skydd emot plötsliga hyreshöjningar kommer att bli ännu viktigare på en friare marknad.

GE KOMMUNERNA EN ÄRLIG CHANS ATT ERBJUDA ETT BRA MOTTAGANDE

De allra flesta kommuner vill vara med och ta sitt ansvar för flyktingmottagandet. Men i kommunsektorn råder, med rätta, stor frustration. Många är de kommunala politiker som vittnat om hur gärna de vill hjälpa till, men med förtvivlan konstaterat att de saknar verktyg för att få till ett värdigt mottagande. Det behövs också ett ökat fokus på att ge de flyktingbarn som kommer till Sverige en bra start både i livet och ett nytt hemland. Den som är ung har lättare för att lära, inte minst ett nytt språk, och det innebär möjligheter som behöver tas tillvara.

Därför behöver följande reformer genomföras:

- **Inför intensivkurser i svenska för alla nyanlända barn.** En snabb inläring av svenska är nyckeln till det svenska samhället och det svenska skolsystemet, en nyckel i princip alla tiotusentals nyanlända barn behöver. Nyanlända barn ska ges tillräckligt stöd för att snabbt, helst inom ett år, lära sig språket genom förberedande introduktionsklasser med intensiv språkundervisning. Utbildningen ska bekostas av staten och finnas tillgänglig i alla kommuner, antingen på plats i skolan eller via fjärrundervisning. Dessa introduktionsklasser ska använda sig av en nationell pedagogik för intensivinläring av svenska, med förebild från framgångsrika exempel inom Sverige och på internationella skolor som lyckats med snabb språkinläring.

- **Ge full ekonomisk kompensation till kommunerna.** Systemet för kostnadsersättning till kommunerna vid flyktingmottagande är krångligt och otillräckligt. Detta systemfel minskar kommunernas förtroende för mottagandet och för Migrationsverket. Därför behövs reformer som gör att ersättningssystemet lever upp till sina syften: att kommunerna får full kompensation för de kostnader som är kopplade till asylboenden, kommunplaceringar och anhöriga.

- **Krav på tidig samverkan från Migrationsverket.** Kommunerna måste ges möjlighet att förbereda den egna organisationen och informera sina invånare när asylboenden öppnas. Här krävs att Migrationsverket får ett tydligt uppdrag att föra en dialog och samverka med kommunerna. Upphandlingarna behöver utformas så att det är möjligt att styra placeringen av nya asylboenden för att förhindra en ojämn spridning över landet och det måste finnas större långsiktighet i upphandlingarna så att skolan exempelvis kan planeras terminsvis. Det stärker kommunernas möjlighet att planera.

- **Säkerställ att Migrationsverket kan driva asylboenden i egen regi.** I Alliansens budget finns kravet att Migrationsverket ska ges möjlighet att driva anläggningsboenden i egen regi. Det gör att Migrationsverket får ytterligare ett verktyg att styra var i landet asylboenden anläggs. Vilket kan motverka den bitvis väldigt sneda geografiska fördelningen av var asylboenden är placerade, samt ge avlastning och bättre planeringsförutsättningar för kommunerna.

- **Reformera beräkningsgrunden för läns- och kommunal.** Alla typer av mottagande behöver räknas in när kommunalen för ensamkommande barn och länsstalen för nyanlända fastställs. Tillräcklig hänsyn tas inte i dag till hur stort mottagande kommunerna har i övrigt, exempelvis hur många flyktingar i eget boende som finns i kommunen, vilket också påverkar kommunala verksamheter i stor utsträckning. För att öka tillgången till kommunala anvisningsplatser för nyanlända med uppehållstillstånd behöver åtgärdsplaner upprättas. Om en enskild kommun trots detta inte lyckas nå upp i sin kvot bör man ha möjlighet att klara sina åtaganden genom att köpa platser i närliggande kommuner.

- **Möjliggör alternativa boendeformer för ensamkommande flyktingbarn.** Kraven som ställs på boenden för ensamkommande barn är i vissa avseenden orimligt höga. Långt ifrån alla barn är i behov av HVB-hemsstandard och skulle må bättre av att bo mer självständigt. Det görs helt enkelt inte tillräckligt bra individuella bedömningar av vad de enskilda barnen har för behov. Många ensamkommande, lite äldre, barn skulle må bättre av att bo mer självständigt, exempelvis på folkhögskola eller genom att dela på mindre lägenheter.

**NÄRODLAD
POLITIK**

CENTERPARTIET